

NASTANEK IN ŠIRJENJE TURŠKE DRŽAVE, POSLEDICE ŠIRJENJA IMPERIJA V Južni in Jugovzhodni Evropi ter posledice turških vpadov v slovenske (zgodovinske) dežele.

Turki postopoma širijo svojo oblast. Leta 1526 so v bitki pri Mohaču porazili ogrsko vojsko in zasedli večji del države.

V času vladanja sultana Sulejmana Veličastnega (1520-1560) je država dosegla svoj največji obseg in največji kulturni razcvet.

Turki se znajdejo pred Dunajem dvakrat. leta 1529 in leta 1683.

Turško obleganje Dunaja leta 1683. Po mesecu dni Turškega obleganja so se po mestu širile nalezljive bolezni, zaradi katerih je umrlo več Dunajčanov kot zaradi krogel. Primanjkovalo je tudi hrane, mačja pečenka je stala od 20 do 30 krajcarjev!

Posledice širjenja Osmanskega imperija

Osmansko cesarstvo je bilo najpomembnejša država, ki je od 14. do 20. stoletja vplivala na zgodovino jugovzhodne Evrope. Nekateri zgodovinarji ocenjujejo, da je dolgotrajna osmanska oblast povzročila vesplošno zaostalost dežel v tem delu Evrope.

Osmanska oblast je močno **vplivala na življenje prebivalcev** jugovzhodne Evrope:

- naselja so dobila izrazito turški značaj;
- razširila se je islamska vera in se ponekod ohranila do danes (posebej v Bosni in Hercegovini); zapustila je tudi številne kulturne spomenike;
- spremenili so se običaji ljudi.

Zaradi selitev se je spremenila etnična podoba teh dežel.

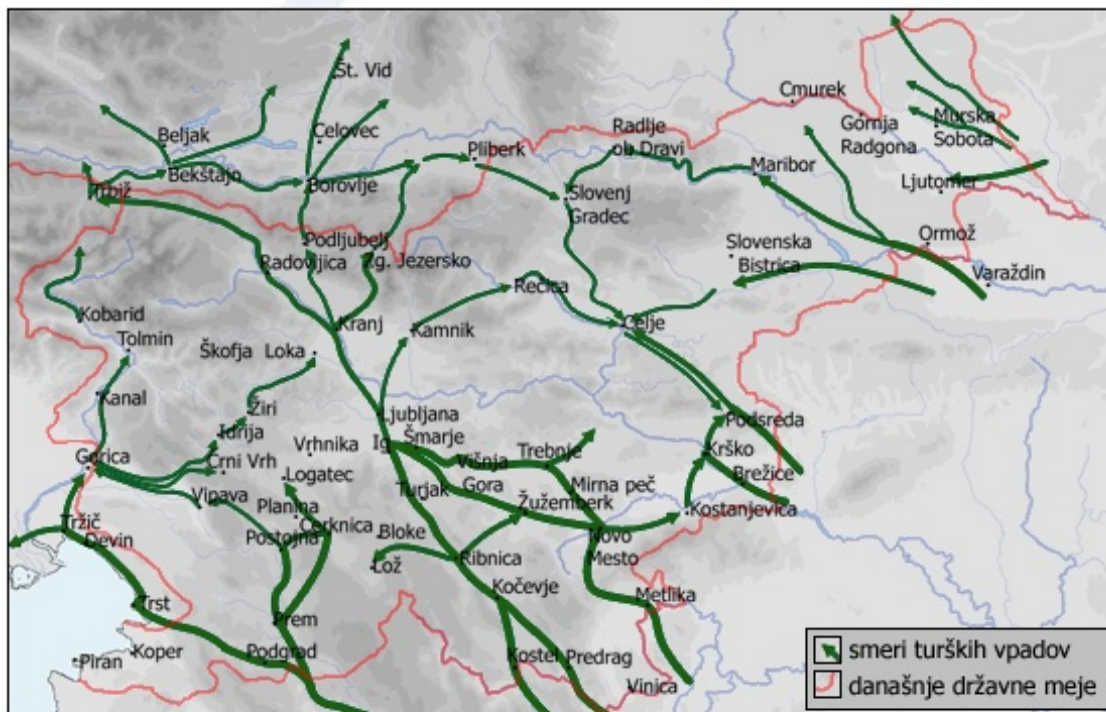
Veliko staroselcev balkanskih dežel se je odselilo na sever na ozemlje habsburške monarhije ali v Dalmacijo. V jugovzhodno Evropo pa so se priselili osmanski Turki.

Veliko sledov Osmanskega imperija lahko najdemo v Bosni in Hercegovini. Na sliki je Mostar, katerega most je uvrščen na seznam Unescove svetovne kulturne dediščine. Most, ki je bil v zadnji vojni uničen, a nato obnovljen, so zgradili v 16. stoletju po načrtih znanega arhitekta Mimmara Hajrudina.

Kakšne so bile posledice turških vpadov na Slovenskem?

V začetku 15. stoletja se meje turškega cesarstva približajo slovenskim deželam na nekaj dni ježe. Leta 1530 pa na borih 30 kilometrov.

Večina turških plenilskih pohodov je izvirala iz Bosne.

Leta 1408 Turki prvič pustošijo. Napadli so Metliko in okolico.

Pričelo se je približno 200 let dolgo obdobje turškega pustošenja, ki so ga prekinjala krajša obdobja miru.

1. Obdobje vpadov - 1408 - 1415

Obdobje miru - Matija Korvin

Matija Korvin

Matija Korvin je bil med leti 1458 in 1490 **ogrski kralj**, med leti 1469 in 1490 **kralj Češke**, od leta 1485 do svoje smrti pa **avstrijski vojvoda**. Med vojno s Habsburžani je zasedel večji del slovenskih pokrajin, s čimer so se končali turški vdori na slovenko ozemlje. V zahvalo za obvarovanje dežele pred Turki in obrambo pravic podložnih kmetov pred zemljiškimi gospodi se je močno prikupil ljudem, ki so ga častili kot junaka in nagradili z nazivom "**kralj Matjaž**". Bil je tudi velik zagovornik humanistične miselnosti in zaščitnik umetnosti ter je svoj dvor preobrazil v središče delovanja humanistov in renesančnih umetnikov.

Matija Korvin (1443 - 1490)

Turška roparska konjenica

Drugo silovito obdobje vpadov je sledilo med leti 1469 - 1483.

Slovenske dežele so bile na vpade nepripravljene in povsem nezaščitene. Turški vpadi so bili hitri in nepričakovani.

Turki so požigali vasi, uničevali cerkve in samostane, zaslužnjevali in ubijali ljudi, kradli pridelke in živino ter se z bogatim plenom vračali v Osmansko cesarstvo

Posledice turških vpadov

Posledice vpadov so bile v slovenskih deželah tako s človeške kot materialne strani **ogromne:**

- veliko ljudi je bilo odpeljanih v suženjstvo,
- plenjenje in uničevanje,
- povečani davki za obrambo,
- vojaški vpoklici podložnikov,
- posebna dela in dela za utrjevanje obzidij, ki so obremenila kmete.

Glavno breme turških napadov in obrambe pred njimi so nosili kmetje. Zaradi turških vpadov je bilo veliko ozemelj praznih in zapuščenih. Na prazne kmetije so zemljiški gospodje naselili begunce iz balkanskih dežel (uskoke).

TURŠKI VPADI NA SLOVENSKO OZEMLJE V 15. IN 16. STOL.

OBLIKOVANJE VOJNE KRAJINE

Dežele Štajerska, Koroška in Kranjska in po letu 1500 tudi Goriška so bile povezane v skupino, imenovano Notranja Avstrija oziroma Notranjeavstrijske dežele. Namen povezave je bila učinkovita protiturška obramba

Nosilci oziroma organizatorji obrambe so bili deželni stanovi. Organizirana je bila vohunska in signalna služba, tako , da je bilo mogoče o turškem vpadu celotno Kranjsko obvestiti v dveh do treh urah.

Na hrvaško-ogrskih tleh ob meji z Osmanskim cesarstvom so stanovi prevzeli v oskrbo, od hrvaškega in ogrskega plemstva, trdnjave/gradove in jih opremili z vojaškimi posadkami.

V začetku je obrambna veriga trdnjav potekala od Jadranskega morja (trdnjava Senj, pa do reke Drave (trdnjave Karlovac - 1579, Varaždin. Kasneje se je obrambni pas trdnjav raztezal vzdolž večjega dela turške meje.

Območje vojne krajine

Mreža trdnjav je bila vedno bolj gosta:

- leta 1552 - 3
- leta 1563 - 55
- leta 1530 - 7
- leta 1578 - 88
- leta 1537 - 12

Z dokončanjem trdnjave Karlovec (1579) je minila neposredna nevarnost turških vpadov v Beli krajini.

Turki v ljudskem izročilu, slovenski pesmih, legendah in zgodbah

**Poveži značilnosti verske in narodnostne setsave Bele
krajine z obdobjem turških vpadov.**

Legende in zgodbe?

*Huje in huje pritiska Osman.
Branijo mesto junaki zaman.
Dan tretji že hiše gorijo.
Že plenijo Turki, morijo.
Po odhodu Turkov pravijo meščani:
Pojdimo pogledat, kaj dela župan!*

*Občinski svet je nemara res zbran..
Živih (glav) na ramah res nimajo
več...
Vse jim odrobil jih turški je meč...
Možem na kolenih krvave
ležijo odsekane glave.*

Anton Aškerc - Metliška balada